

БІБЛІОГРАФІЧНА діяльність в цілому, і бібліографічно-видавнича зокрема, є невід'ємними елементами пізнавальної, ціннісно-орієнтованої соціально-культурної діяльності. Незважаючи на те, що все більш ширшого розповсюдження набувають електронні бази бібліографічних даних та бібліографічна інформація на сайтах, сьогодні продовжує активно розвиватися бібліографія в традиційній друкованій формі, яка має попит у користувачів.

Пропонуємо вашій увазі огляд бібліографічних видань Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка та інших бібліотек області, що надійшли до Національної парламентської бібліотеки України.

За оглядовий період (1999-2003), поряд із традиційними поточними покажчиками: „Література про Чернігівську область за ... рік” [16], „Знаменні і пам'ятні дати по Чернігівській області на ... рік” [13], що повністю задовольняють краєзнавчі документно-інформаційні потреби користувачів, вийшли друком бібліографічні посібники, присвячені актуальним питанням культурного і суспільно-політичного життя Чернігівщини.

Зокрема, детально про діяльність Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка можна дізнатися з двох випусків покажчика „Духовна скарбниця краю: (1877-2002)” [11], який підготовлено до 125-річчя бібліотеки.

Перший випуск вміщує історичний нарис, у якому висвітлено внесок видатних діячів Чернігівського земства, Чернігівської української «Громади», товариства «Просвіта» у створення найбільшої книгозбірні краю.

Другий – являє собою бібліографічний покажчик, де матеріали розміщено за двома розділами: «Документи і публікації в збірниках, періодичній пресі та виданнях, що продовжуються» і «Видавнича діяльність бібліотеки». Останній розділ поділено на підрубрики за напрямками роботи бібліотеки. В межах розділів публікації розташовано у хронологічному порядку. На допомогу користувачеві додається іменний покажчик.

Питанням розвитку бібліотечної справи Чернігівської області присвячено покажчик публікацій «Бібліотеки Чернігівщини на сторінках преси» [3]. Матеріали в ньому згруповано за тематичними розділами, а в межах розділів – за абеткою авторів та назв статей. Довідковий апарат складається з «Алфавітного покажчика назв бібліотек та ЦБС» і «Списку періодичних видань, матеріали з яких включено до покажчика». Без сумніву, даний посібник може бути корисним бібліотечним працівникам та усім, кого цікавить історія та сучасний стан бібліотек області. Доречним було б розширити допоміжний апарат, додавши «Іменний покажчик» із включенням персоналій. Можливо, це стало б у пригоді в майбутньому при складанні біобібліографічних посібників, адже не секрет, що газетні публікації – найскладніший матеріал для виявлення і опису при складанні бібліографії.

Розвиток бібліотечної справи в регіоні висвітлено також на сторінках покажчика «Бібліотеки Сосниччини на сторінках преси (1963-2002)» [2]. Матеріали у виданні розташовано в хронологічному порядку, бібліографічні описи супроводжуються короткими анотаціями. Слід відзначити копітку роботу бібліографів з розшуку матеріалів, оскільки у 1963-1964 роках деякі населені пункти Сосниччини за адміністративно-територіальним поділом відносилися до іншого району. Всього до покажчика відібрано 675 публікацій. Допоміжний апарат покажчика складається з іменного покажчика та алфавітного покажчика назв бібліотек району. Зважаючи на хронологічне розташування матеріалу, варто було б додати тематичний покажчик за напрямками діяльності бібліотек.

Хотілося б відзначити, що науковий рівень підготовки бібліографічної продукції за останні роки значно підвищився. Все частіше бібліотеки готують свої видання у співавторстві з різними науковими інституціями. Покажчик «Періодичні видання Чернігівської єпархії “Прибавление к Черниговским епархиальным известиям” (1906-1911), “Вера и Жизнь” (1912-1917)» [25] підготовлено спільно з Інститутом української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського і Чернігівським державним педагогічним університетом ім. Т. Г. Шевченка. У ґрунтовній передмові висвітлюється історія чернігівських єпархіальних часописів і підкреслюється значення духовної періодики у дослідженні регіональних періодичних видань. Історію таких друкув неможливо вивчити без ретельного аналізу публікацій на їхніх сторінках.

Покажчик побудовано за хронологічним принципом, публікації згруповано у п'яти розділах. Прізвища авторів і назв статей подаються згідно з нормами сучасного російського правопису. До публікацій без конкретних назв, а також до біографічних статей («Некрологи», «Ювілеї») подаються анотації. Досконалий допоміжний апарат покажчика містить ряд покажчиків: алфавітний авторів; назв книг і статей; іменний (персоналії) та географічний. Цінність цього видання зумовлена тим, що чернігівські єпархіальні часописи на сьогоднішній день стали бібліографічною рідкістю. Воно стане у пригоді історикам і краєзнавцям, літературознавцям, працівникам архівів і бібліотек.

До 200-річчя Чернігівської губернії вийшов друком «Зведений каталог-довідник місцевих періодичних видань 1839-1917 рр., наявних у фондах Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Чернігівського державного історичного музею ім. В. В. Тарновського (ЧДІМ), Державного архіву Чернігівської області (ДАЧО)» [12]. Матеріали у довіднику згруповано у двох розділах – «Газети» та «Журнали і збірники», які мають окрему нумерацію. Другий розділ також містить «Покажчик організацій та установ, видання яких включено в каталог» та «Предметний покажчик». У «Покажчику орга-

нізацій та установ...» недоречним здається посилання на номер сторінки, а не на позиції. Ускладнює користування виданням і відсутність змісту. В цілому ж посібник – цінне джерело для вивчення історії краю, оскільки видання представлені у ньому, містять багатий фактичний матеріал, що дає уявлення про розвиток науки, народного господарства, культури, медицини, освіти Чернігівщини. Він буде корисним для науковців, архівних, бібліотечних та музейних працівників.

У 2002 р. бібліотека спільно з Чернігівською організацією Національної спілки письменників України розпочала видання серії біографічних нарисів «Портрети земляків». Варто відзначити достатній тираж цих видань – 300 примірників, гарне поліграфічне оформлення, багатий ілюстративний (фото) матеріал. Вони містять цікаву і змістовну інформацію про осіб, яким присвячені. Бажано було б доповнювати видання цієї серії бібліографічною частиною, що сприяло б підвищенню їхньої інформаційної цінності і розширенню кола користувачів.

Певною мірою усуває цю прогалину серія рекомендаційних покажчиків, присвячених творчості письменників Чернігівщини: «Володимир Миколайович Сапон» [6], «Михась Ткач» [20], «Микола Петрович Адаменко» [19], «Микола Костянтинович Холодний» [18], «Станіслав Гаврилович Маринчик» [30], «Петро Григорович Зуб» [24], та методико-бібліографічні матеріали «Побратими» [28], «Талановитий син Ічнянської землі» [21]. Однак, на відміну від біографічних нарисів, вказані видання мають незначний тираж і не можуть задовольнити повною мірою всіх зацікавлених у цій інформації.

Найповніше літературний процес у регіоні представлено в довідниках «Письменники Чернігівщини» [27] і «Літературна спілка "Чернігів"» [17].

У першому довіднику систематизовано матеріал про майстрів слова – членів Національної спілки письменників України, які нині живуть і працюють у Чернігові, Ніжині, Прилуках, в інших містах і селах краю. Персоналії подаються за абеткою, після біографічної довідки вміщено список літератури, що складається з творів письменника, рецензій на них, нарисів про творчу діяльність. Цей матеріал подається в хронологічній послідовності. Цікавим є розділ „Матеріали про літературний процес на Чернігівщині“, в якому вміщено ретельно відібрані публікації з періодичних видань.

За такою ж структурою побудовано і біобібліографічний довідник «Літературна спілка „Чернігів“», випуск якого приурочено до 10-річчя спілки. Розпочинає довідник цікава і змістовна стаття «Шлях у десять років» про історію створення та основні напрями діяльності «Чернігова». Обидва довідники містять іменні покажчики.

Серед біобібліографічних видань Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка заслуговують на увагу посібники, що вийшли у серії «Історики та краєзнавці Чернігівщини», а саме: «Павло Костянтинович Федоренко» [23] та «Віктор Миколайович Шевченко» [5]. Обидва покажчики вміщують біографічні нариси, списки праць та літературу про життєвий та творчий шлях науковців. Допоміжний апарат включає іменний, географічний покажчики, зміст, а перший із названих посібників – алфавітний покажчик праць П. Федоренка. Ви-

дання адресовано краєзнавцям, бібліотечним і музейним працівникам, викладачам історії України, студентам.

Чернігівщина завжди була регіоном розвитку і поширення кобзарства – одного з високих духовних надбань українського народу. На жаль, питання розвою музичного інструментарію та кобзарських шкіл майже зникли з поля зору науковців. Зважаючи на це, приємно відзначити випуск науково-допоміжного покажчика «Кобзарство та лірництво на Чернігівщині» [4], автором якого є кандидат мистецтвознавства О. Васюта. Покажчик містить короткі історичні відомості про кобзу, бандуру та ліру; хронологічну таблицю розвитку кобзарського мистецтва Чернігівщини.

Виявлені матеріали згруповано у восьми тематичних розділах. Цікавим є розділ «Народні співці історії», в якому зібрано персоналії кобзарів та лірників з короткими біографічними довідками. Слід відзначити досконалий довідково-допоміжний апарат посібника, який включає вступну статтю, алфавітний покажчик авторів і назв книг та статей, іменний покажчик і зміст. Науково-бібліографічний покажчик стане у пригоді науковцям, музикознавцям, студентам творчих ВНЗ, всім, хто цікавиться українським музичним фольклором.

Методично-бібліографічні матеріали на допомогу популяризації кобзарського мистецтва у краї представлені у виданні «Гомери України» [8], яке вміщує сценарій літературно-музичної композиції та список джерел, використаних при підготовці посібника.

Заслужують на увагу також методично-бібліографічні матеріали до відзначення Дня української писемності та мови «Найкоштовніший скарб» [21] та «І відгукнеться „Слово...“ в нас» [15], останній присвячений 200-річчю першої публікації «Слова о полку Ігоревім».

Цікавим бібліографічним покажчиком є видання «Декабристи і Чернігівщина» [10]. У ньому зібрано та систематизовано літературу з історії декабристського руху у краї. Посібник складається з 8 розділів, в яких представлені книги, журнальні та газетні статті з відомостями про життя і діяльність декабристів на Чернігівщині. У ньому вміщено 20 статей біографічного характеру та довідку про історію повстання Чернігівського піхотного полку. Окремим розділом представлені бібліографічні покажчики документів з історії декабристського руху, видані у 60-90-х роках ХХ століття.

Варто відзначити роботу працівників ЦРБ та бібліотек-філій, які популяризують творчість митцівземляків. За оглядовий період видано бібліографічні покажчики «Афганістаном зранена душа» [1], «Городнянщина літературна» [9], «Знані люди Щорсівщини» [14], «Ой, як рано обірвалась твоя пісня лебедина» [22], «Поет-романтик з Борзнянщини (В.М. Забіла)» [29]. Ці посібники допомагають відтворити історію Чернігівщини, входження в літературу письменників-краян.

Різноманітні за тематикою і досить вичерпні, бібліографічні видання бібліотек Чернігівщини стали значним внеском в удосконалення і розширення інформаційних ресурсів бібліотек України.

Бібліографічні покажчики бібліотек Чернігівщини

1. Афганістаном зранена душа... / А. Томило: До 10-річчя виводу військ з Афганістану: Біобібліогр. покажч. / Щорс. ЦБС. Займищан. 6-ка-філ.; Склад О.Є. Крумчач. – Займище, 1999. – 10 с. – („Іх батьківщина – Щорська земля”); Вип. 9).
2. Бібліотеки Сосницьчини на сторінках преси (1963-2002 рр.): Бібліогр. покажч. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Сосниц. ЦРБ ім. Н.К. Крупської; Уклад.: Л. В. Холецька, Т. Г. Осадча. – Чернігів, 2003. – 64 с.
3. Бібліотеки Чернігівщини на сторінках преси: Бібліогр. покажч. публ. за ... р. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Уклад.: Т.Г. Осадча, Ю.М. Самойленко, Л. В. Феоділова та ін. – Чернігів, 1999-2003.
4. Васюта О. Кобзарство та лірництво на Чернігівщині: Наук.-допом. бібліогр. покажч. / Упоряд.: Г.І. Дрозд, Л.М. Поліщук. – Чернігів, 2001. – 64 с.
5. Віктор Миколайович Шевченко: (Біобібліогр. покажч.) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Чернігів. держ. ін-т економіки і управління, Чернігів. обл. орг. Всеукр. спілки краєзнавців; Склала Л. Студьонова. – Чернігів, 2003. – 19 с. – (Історика та краєзнавці Чернігівщини; Вип. 3).
6. Володимир Миколайович Сапон: (Реком. покажч.) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Упоряд. Л.В. Студьонова. – Чернігів, 2002. – 22 с.
7. Герої штурму Рейхстагу – наші земляки: Реком. бібліогр. список / Чернігів. ОУНБ ім. В. Г. Короленка; Склала Л. Студьонова. – Чернігів, 2001. – 4 с.
8. Гомери України: Метод.-бібліогр. матеріали на допомогу популяризації кобзар. мистец. на Чернігівщині / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Підгот. О. Рижаєва. – Чернігів, 2003. – 22 с.
9. Городнянщина літературна: Бібліогр. покажч. Ч. 1. / Городнян. ЦРБ; Склали: Н.В. Чередниченко, Т.П. Савоста, В.Б. Калита. – Городнян, 2001. – 36 с. – (Твої люди, Городнянщина).
10. Декабристи і Чернігівщина: Реком. бібліогр. покажч. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Чернігів. обл. іст. музей ім. Б.В. Тарновського; Підгот.: І.Я. Каганова, С.О. Половнікова, Л.В. Студьонова. – Чернігів, 2000. – 40 с.
11. Духовна скарбниця краю (1877-2002) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка. – Чернігів, 2002. – Вип. 1-2. – (До 125-річчя з часу заснування). Вип. 1: Від громадської – до універсальної: (Іст. нарис) / Автор Л.В. Студьонова. – 55 с.
12. Зведений каталог-довідник місцевих періодичних видань 1839-1917 рр., наявних у фондах Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Чернігівського державного історичного музею ім. В.В. Тарновського (ЧДИМ), Державного архіву Чернігівської області (ДАЧО) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Склала: Г.А. Конопалка, Н.М. Волкова, Л.В. Семенюк. – Чернігів, 2002. – 160 с. – (До 200-річчя Чернігів. губернії).
13. Знаменні і пам'ятні дати по Чернігівській області на 2004 р. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Склад. Л.В. Студьонова. – Чернігів, 2003. – 84 с.
14. Знані люди Щорівщини: Біобібліогр. Довід. / Щорс. ЦРБ ім. 40-річчя Перемоги; Уклад.: І.В. Артеменко, Л.А. Куса. – Щорс, 2003. – 44 с.
15. І відгукнеться „Слово...” в нас: (Метод.-бібліогр. матеріали до проведення свята кн.) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Підгот. О. Рижаєва. – Чернігів, 2000. – 16с.
16. Література про Чернігівську область за ... рік: Бібліогр. покажч. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка. – Чернігів, 1999-2003.
17. Літературна спілка „Чернігів”: Біобібліогр. довід. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Громад. об'єднання Літ. спілка „Чернігів”; Авт. перед. слова М.М. Ткач; Упоряд. Л.В. Студьонова. – Чернігів, 2002. – 66 с.
18. Микола Костянтинович Холодний: Реком. покажч. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Склали: Л. Студьонова, І. Каганова. – Чернігів, 1999. – 36 с.
19. Микола Петрович Адаменко: Реком. бібліогр. покажч. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Склала Н.Ф. Гонза. – Чернігів, 1999. – 13 с.
20. Михась Ткач: (Реком. покажч.) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Уклад. Л.В. Студьонова. – Чернігів, 2002. – 20 с.
21. Найкращі твори: Метод.-бібліогр. матеріали до відзначення Дня укр. писемності та мови / Чернігів. ОУНБ; Підгот. О. Рижаєва. – Чернігів, 2002. – 28 с.
22. Ой, як рано обірвалася твоя пісня лебедина / Щорс. ЦБС. Займищан. 6-ка-філ.; Склад О.Є. Крумчач. – Займище, 1999. – 14 с. – (Світлий пам'яті В.І. Полевика).
23. Павло Костянтинович Федоренко: (Біобібліогр. покажч.) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Чернігів. від-ня Ін-ту укр. археології та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Чернігів. обл. орг. Всеукр. спілки краєзнавців; Уклад.: О.Б.Коваленко, Л.В. Студьонова, В.В. Ткаченко. – Чернігів, 2003. – 24 с. – (Історика та краєзнавці Чернігівщини; Вип. 1).
24. Петро Григорович Зуб: Реком. покажч. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Упоряд. Н.Ф. Гонза. – Чернігів, 2002. – 19 с.
25. Періодичні видання Чернігівської єпархії „Прибавление к Черниговским епархиальным известиям” (1906-1911), „Вера и Жизнь” (1912-1917): Бібліогр. покажч. / Ін-т укр. археології та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т.Г. Шевченка, Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Упоряд. О. Тарасенко. – Чернігів, 2003. – 158 с.
26. Петро Олексійович Руденко: Реком. бібліогр. покажч. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Чернігів. держ. ін-т економіки і управління; Уклад.: Л. Студьонова, І. Каганова, В. Солонікова. – Чернігів, 1999. – 24 с.
27. Письменники Чернігівщини: Довідник / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Авт. вступ. сл. і біогр. довідк. С.П. Реп'ях (голова Чернігів. орг. Нац. спілки письмен. України); Упоряд. Н.Ф. Гонза. – Чернігів, 2001. – 103 с.
28. Побратими: Методико-бібліогр. матеріали до відзначення ювілеїв К.Т. Журби і Д.М. Куровського / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Чернігів. обл. 6-ка для дітей ім. М. Островського; Уклад.: О.П. Рижаєва, І.П. Непомняша. – Чернігів, 2002. – 15 с.
29. Поет-романтик з Борзнянщини (В.М. Забіла): Бібліогр. покажч. / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка, Борзнян. ЦБС. Забілівщин. 6-ка-філ.; Склад.: І.Я. Каганова, Л.П. Максименко. – Чернігів, 2001. – 16 с.
30. Станіслав Гаврилович Маринич: (Реком. покажч.) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Уклад.: Л.С. Вакулєнко, Л.В. Студьонова. – Чернігів, 2003. – 24 с.
31. Талановитий син Ічнянської землі: [Письм. А.П. Дрофань]: (Метод.-бібліогр. матеріали) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; Підгот. Д.В. Набок. – Чернігів, 1999. – 4 с.

ПЕРЛИНКИ ЗВІДУСІЛЬ

БІБЛІОТЕКА ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДІ

Н. Кусяя

Робота з молоддю завжди знаходиться в центрі уваги колективу Центральної бібліотеки м. Щорс Чернігівської області. Щоб залучити до себе юних читачів, тут запроваджують цікаві, оригінальні форми роботи.

У бібліотеці працює клуб старшокласниць “Подружка”. Незважаючи на таку теплу назву, під час засідань клубу розглядаються важливі проблеми. Одним із найбільш цікавих його заходів останнього часу стало засідання, присвячене відкриттю Року Польщі в Україні, „Україна і Польща: міждержавні зв'язки”. Своїми враженнями від відпочинку минулого літа у Польщі поділилися старшокласники, чим викликали щире зацікавлення присутніх.

З неослабним інтересом члени клубу слухали і вчительку Н. Мохневу. Вона керувала групою польських дітей, котрі перебували у нас з візитом у відповідь, спілкувалася з польськими колегами. У невимушеній бесіді про міждержавні зв'язки двох країн і про становлення дружних та ділових відносин між Щорським районом і Великопольським воєводством брали участь провідні бібліотекарі центральної бібліотеки С. Вітинник та Н. Коваленко.

До засідання було підготовлено виставку „Україна та Польща – разом у Європі”, на

якій, зокрема, експонувалися видання про Великопольське воєводство, подаровані головою райдержадміністрації. Наприкінці заходу демонструвався відеофільм про Великопольське воєводство.

Значний розголос у м. Щорс мало проведено великого комплексного заходу – літературного свята загальнонаціонального значення до Дня слов'янської писемності і культури.

Нас зацікавила пропозиція добродійної організації „Єдність” щодо фінансування „Росзакордонцентром” при Посольстві Росії в Україні проведення свята російської книги. Було виділено кошти на його інформаційне забезпечення, організацію виставки, оренду двох залів.

Ідею проведення такого заходу підтримали вчителі російської мови та зарубіжної літератури шкіл міста. У процесі підготовки розгорнулося активне листування з російськими письменниками – вихідцями з нашого краю. З Південного Уралу надійшов бібліографічний покажчик творів Л. Большакова (автора книги „Шляхами великої долі”, трилогії „Літа невольничі” та багатьох інших публікацій), виданий Оренбурзькою обласною бібліотекою.

Отримано листа і від головного редактора російського журналу «Под'єм» І. Євсієнка – уродженця села Займище, який підтримує дружні зв'язки з завідувачем місцевої бі-

бліотеки, краєзнавцем О. Крумчачем (на своїх сторінках „Бібліотечна планета” вже розповідала про досвід роботи Олександра Євгеновича).

У центральній бібліотеці демонструвалася розгорнута книжково-ілюстративна виставка, на якій було представлено документи, одержані в дар від Посольства Росії в Україні за посередництвом народного депутата України О. Петрова.

На свято запросили народні аматорські колективи: театральний, що представив п'єсу А. Чехова „Ювілей”, танцювальний, котрий виконав російські танці, та вокальний, у виконанні якого прозвучали класичні романси та російські пісні.

Перше відділення свята присвячувалось А. Чехову, М. Гоголю, М. Лермонтову, І. Крилову та ін. У другому відділенні відбулася презентація спеціально підготовленого бібліографічного покажчика „Ім Сновщина крила дала” (р. Снов – головна водна артерія нашого краю), яке містить матеріали про російських письменників-краян – А. Рибаківа, Л. Вакулєвську, М. Максимову та ін.

Було проведено вікторину «Російські письменники – ювіляри року», в якій передбачалася участь користувачів різних вікових категорій. Уроцисте нагородження переможців вікторини стало фінальним акордом свята.